

Repart pentru români și cărți

Editor: Nicoleta Popescu

Copertă: Flory Preda

Tehnoredactare: Florența Sava

Corectură: Georgeta Nicolae

Toate drepturile rezervate Editurii Prestige

Copyright @ 2019 Editura Prestige

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

STOWE, HARRIET BEECHER

Coliba unchiului Tom / Harriet Beecher Stowe. -

București : Prestige, 2019

ISBN 978-606-8863-58-0

821.111

ISBN: 978-606-8863-58-0

Tel.: 0732.55.88.33

www.edituraprestige.ro

www.facebook.com/edituraprestigeoficial

Harriet Beecher Stowe

 PRESTIGE
KIDS

București - 2019

CUPRINS

UN OM DE OMENIE	5
MAMA	13
SOȚ ȘI TATĂ	17
O SEARĂ CU UNCHIUL TOM	23
SENTIMENTELE MĂRFII OMENEȘTI	27
DESCOPERIREA	35
ÎNGRIJORĂRILE UNEI MAME	41
PREDAREA MĂRFII	52
LA QUAKERI	65
EVANGELINA	75
NOUL STĂPÂN AL LUI TOM	85
STĂPÂNA LUI TOM	93
UN OM LIBER SE APĂRĂ	113
TOPSY	128
KENTUCKY	143
FLOAREA SE OFILEȘTE	148
HENRIC	152
PREVESTIRI NEGRE	158
MICA EVANGHELISTĂ	162
MOARTEA.....	166
SFÂRȘITUL CELOR PĂMÂNTEȘTI	173
REUNIRE	175
PĂRĂSIȚII	180
O PRĂVĂLIE DE SCLAVI	184
TRAVERSAREA	189

REZUMAT	191
TINUTURILE MOHORÂTE	193
CASSY	196
MULATRA	200
FĂGĂDUIELI DE DRAGOSTE	202
LIBERTATE	206
VICTORIA	209
MARTIRUL	212
TÂNĂRUL STĂPÂN	214
REZULTATE	219
ELIBERATORUL	220

UN OM DE OMENIE

In inserarea unei reci zile de februarie, doi bărbați stăteau în fața unei sticle cu rachiu, în sufrageria frumos mobilată a casei din P..., din Kentucky. Erau singuri; scaunele, foarte apropriate, iar cei doi păreau că discută o chestiune de mare importanță.

– Iată cum înțeleg să aranjez afacerea, spuse domnul Shelby.

– În felul acesta, nu pot, domnule Shelby; zău, nu pot! reluă celălalt, ridicând paharul plin, în lumină.

– Cu toate acestea, Haley, Tom este extraordinar! Pe cuvântul meu, își merită prețul: un om cinstit, ordonat, capabil, care îmi conduce ferma ca nimeni altul.

– Cinstit! Vrei să spui cinstit, atât cât poate fi un negru, zise Haley, umplându-și paharul cu rachiu.

– Nu, vreau să spun, cu adevărat cinstit, ordonat și muncitor. I-am încredințat de mult, tot ce am: banii, casa, vitele; îl las liber să circule prin tot ținutul; mereu și pretutindeni mi-a fost cinstit și credincios! Trebuie s-o mărturisesc că mi-e foarte greu să mă despart de dânsul. Ei, haide, Haley, în felul asta suntem chit... Să batem palma dacă ai un pic de conștiință.

– Am atâtă conștiință, câtă poate avea un om de afaceri, spuse negustorul, glumind, și sunt gata să fac orice lucru rațional pentru a-mi obliga prietenii... Dar timpurile sunt grele, cu adevărat prea grele!

Negustorul oftă de câteva ori cu înțeles, apoi își umplu un nou pahar cu rachiu.

– Ei bine, Haley, care sunt ultimele tale condiții, spuse Shelby, după un moment de tăcere penibilă.

— Nu cumva mai ai, fată sau băiat, să-mi dai, pe lângă Tom?

— La drept vorbind, n-am pe nimeni de care aş putea să mă privez. Când vînd, trebuie să-ți închipui că numai o mare nevoie mă face să acționez aşa; nu-mi place să mă despart de muncitorii mei: astă este un lucru bine cunoscut.

În acel moment, ușa se deschise și un copil mulatru, de patru ani, intră în odaie. Era de-o remarcabilă frumusețe și foarte grațios. Sub buclele negre, mătăsoase și strălucitoare, doi ochi catifelați și blânzi priveau nevinovat printre genele lungi. Era îmbrăcat în culori vii, ceea ce scotea mai mult în evidență farmecul lui de mulatru. Din felul nestingherit cu care privea prin cameră și din mișcările lui libere și degajate, se vedea foarte bine că acest copil era favoritul și răsfățatul stăpânului.

— Hep! Prinde! spuse domnul Shelby, fluierând ușor și aruncându-i un ciorchine de strugure.

Copilul țășni cu toată vigoarea micilor lui membre și prinse prada.

Stăpânul râse.

— Vino aici, Jim.

Copilul se apropie. Shelby îi mângâie părul buclat și-i ridică bărbia.

— Ascultă, Jim, să-i arăți domnului cum știi tu să cântă și să dansezi. Avea o voce clară, cu timbru sonor. Își acompania cântecul cu mișcări nostime din mâini, din picioare, cu tot trupul. Dar toate aceste mișcări se încadrau perfect în ritmul cântecului.

— Bravo! strigă Haley, aruncându-i o bucată de portocală,

— Acuma, Jim, umblă ca bătrânul Cudjoex, când are reumatism.

În aceeași clipă, membrele flexibile ale copilului se

desfăcură și se deformă. O cocoașă i se formă în spate și, cu bastonul stăpânului în mâna, mimând bătrânețea dureroasă pe chipul său de copil, șchiopăta prin cameră, ca un octogenar.

Cei doi bărbați râdeau cu hohote.

În momentul acela, ușa se deschise încetisoară și o Tânără sclavă mulatră intră în cameră. Era de ajuns să arunci o privire de la ea la copil, ca să-ți dai imediat seama că sunt mamă și fiu.

Aceiași ochi negri, strălucitori, cu gene lungi; aceleași trăsături delicate, fermecătoare. Era curat îmbrăcată, subțire, înaltă și foarte delicată. Toate acestea n-au scăpat ochiului rapid și exersat al negustorului.

— Ce este, Elisa? întrebă stăpânul, văzând-o că se oprește și-l privește cu un fel de codeală.

— Iertați-mă, domnule, venisem să caut copilul. Băiatul se aruncă în brațele ei, arătându-i bunătățile căpătate, pe care le ținea într-un colț al șorțulețului.

— Bine, atunci ia-l, zise Shelby. Elisa ieși repede, strângând copilul la piept.

— Extraordinar! strigă negustorul, splendidă marfă! Numai să vrei și te îmbogătești la Orleans cu fata asta! Am văzut nenumărate fete prețuite la mii de dolari bucata și nu erau mai frumoase.

— N-am nevoie să mă îmbogătesc de pe urma ei, tăie scurt Shelby. Pentru a schimba discuția, destupă o nouă sticlă, îl întrebă pe negustor ce părere are despre calitatea băuturii.

— Excelent! Prima calitate! răspunse Haley. Apoi, întorcându-se și bătându-l familiar pe umeri, adăugă:

— Ia să vedem, cât ceri pe fată?

— Domnule Haley, nu-i de vânzare! Nevastă-mea n-ar vinde-o nici pentru tot aurul din lume!

– He!! He! Femeile spun asta pentru că nu știu să numere, dar ia arată-le câte nimicuri ar putea să cumpere cu atâtă bănet și își vor schimba imediat părerea... Te asigur eu.

– Îți repet, Haley, nu trebuie să mai vorbim despre asta; am spus nu, e nu! reluă Shelby cu un aer hotărât.

– Atunci o să dai copilul, spuse negustorul. Cred că pe ăsta îl merit...

– Ei, ce-ai putea să faci cu copilul? spuse Shelby.

– Păi, am un prieten care se ocupă cu felul ăsta de comerț. Sunt articole de fantezie și bogații dau preț bun. În casele mari e nevoie întotdeauna de un băiat drăguț, care să deschidă ușa, care să servească și să înveselească lumea. Drăcușorul ăsta, muzicant și comedian, ar fi tocmai potrivit.

– Aș dori mai degrabă să nu-l vând, spuse Shelby pe gânduri. Adevărul, domnule, e că sunt un om de omenie și nu mi-ar plăcea să despart un copil de mama sa.

– Adevăr? Da... Strigătul naturii... Vă înțeleg. Și eu sunt omenos, mai ales că m-a învățat meseria... Dacă nu ești omenos, atât cât trebuie, se pot pierde mulți bani, căci marfa devine de nevândut. Dar, în cazul acesta, lucrurile se pot aranja foarte ușor dacă soția dumitale i-ar da niște fleacuri, cercei, rochii sau un șal, ar uita foarte repede. Totul e să se facă însă cu blândețe...

Negustorul se răsturnă comod în fotoliu și pentru a-și ilustra virtuțile reluă cu modestie:

– Nu cred că un om trebuie să se laude singur; dar o spun pentru că ăsta e adevărul. Trec drept negustorul cu cele mai frumoase turme de negri. Sunt în bună stare, sănătoși, grași și toate acestea din cauza felului meu de a mă purta. Omenia este, domnule, norma conduitelor mele.

Shelby nu mai știa ce să răspundă, de aceea zise:

– Adevăr?

Coliba unchiului Tom

– Acum, trebuie să mărturisesc că ideile mele nu prea sunt populare... Se mai râde de ele; nu sunt chiar aşa de răspândite... De, ce să-i faci? Aşa sunt eu! Dar, grație lor, n-am ce spune, am fost recompensat. Negustorul râse și el de gluma lui și fiindcă era aşa de original și de ascuțit în demonstrațiile lui umanitariste, Shelby însuși nu se putu abține să nu râdă, ceea ce-l făcu pe negustor să continue: E curios, de fapt, dar n-am putut să bag asta în capul oamenilor până acumă. Îl știi pe Tom Loker, fostul meu tovarăș, un băiat îndemânat, numai că în privința negrilor era un drac și jumătate. Probabil că avea el principiile lui, altfel, era pâinea lui Dumnezeu. Obișnuiam să-i spun: „Ei, Tom, când sunt triste fetele și când plâng, trebuie să le înghiiontești sau să le lovești peste față? Nu știi că asta poate să le desigureze sau să le îmbolnăvească și mai ales pe cele tinere le urătește? N-ai putea să le iezi mai cu duhul blândeții? Ia încearcă, Tom, căci puțină omenie dă mai multe rezultate decât brutalitatea și ghionții tăi!”. Tom însă nu a reușit să înțeleagă lucrurile acestea, mi-a stricat o multime de marfă și am fost nevoit să rup cu el, cu toate că avea o inimă mare și mâna bună în afaceri.

– Și crezi că sistemul dumitale este preferabil celui practicat de Tom? întrebă Shelby.

– Desigur, domnule! De câte ori e cu puțină evit neplăcerile! Dacă vreau să vând un copil, o îndepărtez pe mamă... Ochii care nu se văd se uită. Nu-i ca la albi, care sunt crescuți cu gândul să-și păstreze copiii, soția și tot ce le aparține. Un negru care a fost dresat aşa cum trebuie nu se aşteaptă la nimic din toate acestea și totul devine foarte firesc și ușor.

– Mă tem că ai mei nu au fost dresați cum trebuie, spuse Shelby.

– Posibil. Dumneavoastră, oamenii din Kentucky, îi

cam stricați pe negri, îi tratați prea bine! Ce-i un negru? Păi, el e făcut să circule... să fie vândut lui Tom, lui Dick sau Dumnezeu mai știe cui. Nu-i bine să-i deschizi capul, să-i dai speranțe, pentru ca apoi să se trezească expus mizeriilor și greutăților care îi vor părea penibile. Aș îndrăzni să spun că ar fi mai bine pentru negrii dumneavoastră să fie tratați ca și cei de la toate plantațiile. Știți, domnule Shelby, că fiecare om crede că el are dreptate. La rândul meu, eu cred că mă port așa cum trebuie cu negrii...

– Fericie de omul care-i mulțumit de el, spuse Shelby, ridicând din umeri, fără să caute să-și ascundă o impresie deloc favorabilă.

– Ei, relua Haley, după ce amândoi își mai depărără gândurile... Ei, ce spui?

– O să mă mai gândesc și o să vorbesc și cu nevastă-me, răspunse Shelby. Totuși, Haley, dacă vrei ca afacerea să fie dusă cu discreția de care vorbeai, nu scăpa nicio vorbă prin vecini, căci s-ar duce vestea printre oamenii mei și atunci mi-ar fi mult mai greu să-i liniștesc.

– Tac chitic! Dar, în același timp, îți declar că sunt al naibii de grăbit și că trebuie să știi cât mai curând posibil pe ce pot conta. Se ridică și își puse pardesiul.

– Întrebă-mă astă-seară, între 6.00 și 7.00 și o să ai răspunsul, spuse Shelby.

Negustorul salută și plecă.

„Să nu pot să-l dau afară în brânci, se gândi Shelby, când văzu ușa bine închisă. Ce neobrazare! Știe că mă are la mâna. Ah! Dacă mi s-ar fi spus vreodată că o să fiu nevoit să-l vând pe Tom unui blestemat de negustor de sclavi, i-aș fi răspuns: «Da ce, servitorul tău e un câine ca să te porți așa cu el?» Și acum n-am încotro... Și copilul Elisei! O să am de furcă și cu nevastă-me! Oh! Datoriile! Datoriile! Nemernicul mă are la mâna... și profită”.

Poate că în statul Kentucky, sclavagismul se prezintă sub forma lui cea mai blândă. Predominant generală a agriculturii, liniștită și regulată, nu dădea loc la acele înfrigurate eforturi de muncă forțată pe care trebuințele afacerilor o impune ținuturilor din sud; în Kentucky, starea sclavagismului e mai în armonie cu ceea ce reclamă sănătatea și rațiunea. Stăpânul, mulțumit cu un câștig moderat, nu este împins la cerințele nemiloase care silește mâna acestei slabe făpturi, acolo unde speranța unui câștig rapid este aruncat în balanță fără alt argument decât interesul pentru cel slab și oprimat.

Shelby era dintr-un aluat bun, o natură blândă și docilă, pornit spre indulgență față de toți cei care îl înconjurau. Nu neglijă nimic din ceea ce putea contribui la sănătatea sau buna stare a negrilor săi. Dar se aruncase în speculații orbește... se angajase pentru sume importante. Polițele lui se găseau în mâinile lui Haley... Iată cum se explică această convorbire relatată mai sus.

Elisa, apropiindu-se de ușă, auzise destul, cât să înțeleagă că un negustor făcea oferte de cumpărare de sclavi. Ar fi vrut să rămână mai mult la ușă ca să asculte, dar în aceeași clipă stăpâna ei o chemă, aşa că trebui să plece. I se păruse totuși că ar fi vorba de copilul ei. Se înselase oare? Inima îi bătu cu putere. Strânse fără să vrea copilul la piept, încât mititelul întoarse mirat capul, ca să-și privească mama.

– Elisa! Dar ce ai fată astăzi? spuse stăpâna văzând-o luând un lucru drept altul, răsturnând masa de lucru și dându-i o cămașă de noapte drept rochia de seară pe care i-o ceruse.

Elisa se opri brusc.

– Doamnă, spuse ea, ridicând ochii către cer; apoi, izbucnind în lacrimi, căzu pe un scaun suspinând.

- Dar bine, Elisa, copila mea, ce ai?
- Oh! Doamnă! Doamnă! A fost un negustor, care a vorbit cu domnul. L-am auzit!
- Ei și? Ce-i cu asta?
- Doamnă, credeți că domnul ar vrea să-l vândă pe Henry al meu? Și biata ființă se aruncă din nou pe scaun suspinând amarnic.
- Ei bine, nu, proasto! Știi bine că stăpânul vostru nu face afaceri cu negustorii din sud, că n-are obiceiul să-și vândă sclavii, atâtă vreme cât ei se poartă bine... Și, apoi, nebună ce ești, cine ar vrea să ți-l cumpere pe Henry al tău și ce să facă apoi cu el? Hai, usucă-ți lacrimile, agață rochia și piaptănă-mă... Ai face bine să nu mai asculti pe la uși!
- Da, doamnă, dar dumneavoastră n-ați consumă... ca să...
- Ce nebunie! Nu, desigur, nu voi admite! Și cu asta gata!

Liniștită de vorbele stăpânei sale, Elisa o îmbrăcă la repezeală și râse de propriile temeri.

Doamna Shelby era o ființă superioară atât ca suflet, cât și ca inteligență. Ea nu știa nimic din încurcăturile bănești ale soțului ei, astfel că fusese sinceră cu Elisa. Se gătea pentru o vizită, așa că nu mai reținu nimic din cele discutate.

MAMA

Crescută de mică de stăpâna ei, Elisa fusese întotdeauna tratată ca o favorită.

Cei care au călătorit prin sudul Americii au putut să observe eleganța rafinată, dulceața vocii, manierele, care par să fie un dar special al unor mulatre. Aceste grății înăscute, sunt adesea completate cu o frumusețe orbitoare și aproape întotdeauna mărite de daruri personale. Fusese căsătorită cu un Tânăr de condiția sa, harnic și frumos, care trăia pe o proprietate vecină. El se numea George Harris. Acest Tânăr a fost împrumutat de stăpânul lui, pentru a munci într-o fabrică de saci. Îndemânarea și priceperea îl clasară într-un loc de frunte. El inventă o mașină de curățat cânepa. Față de educația și starea socială în care era îngrădit inventatorul, se poate spune că el desfășurase tot atâtă geniu mecanic, cât Whitney cu mașina lui pentru bumbac. Era iubit de toți din fabrică. Totuși, cum acest sclav în fața legii nu era un om, ci un lucru, toate aceste calități superioare erau supuse controlului tiranic al unui stăpân vulgar și cu idei strâmte. Vestea invenției ajunsese până la el; se duse la fabrică să vadă ce ispravă făcuse acest obiect cu creier; fu primit cu entuziasm de către director, care-l felicită că avea un sclav atât de destoinic.

George îi făcu onorurile fabricii, îi arăta mașina sa și, puțin amețit de laude, vorbi atât de bine, se arăta așa de mare, păru atât de frumos, încât stăpânul lui începu să simtă un sentiment penibil de inferioritate. Ce nevoie avea sclavul lui să străbată țara, să inventeze mașini și să-și ridice capul printre boieri? Trebuie făcută ordine... Trebuia să-l aducă la el, să-l pună să sape pământul... Se va vedea atunci

ce măreț este! Fabricantul și toți lucrătorii fură foarte mirați că-i cere socoteală lui George, că voia, zicea el, să-l ia imediat acasă.

– Dar, domnule Harris, spunea fabricantul, nu cumva e o hotărâre pripită?

– Ce importă! Nu-i al meu?

– Am consumți bucuroși să ridicăm prețul!

– Nu-i un motiv, n-am nevoie să-mi închiriez sclavii, când aceasta nu-mi mai place!

– Dar, domnule, păcat, pentru că pare foarte potrivit pentru munca aceasta!

– Posibil. Dar aş paria că la muncile la care l-am pus eu, niciodată n-a fost atât de potrivit.

– Și, apoi, spuse destul de neîndemânat unul dintre lucrători, gândiți-vă la mașina pe care a inventat-o.

– Ah! Da! O mașină care să scutească de oboseala? Asta a inventat, pariez! Numai un negru putea să inventeze așa ceva! Nu sunt ei înșiși niște mașini? Nu rămâne!

Când auzi această condamnare pe care o știa fără drept de apel, George rămase năucit, își încrucișă brațele pe piept și își mușcă buzele; dar revolta îi ardea pieptul ca un vulcan, făcea să-iurgă prin vene torente de lavă înflăcărată, respirația îi era scurtă, ochii săi mari și negri aveau strălucirea cărbunilor aprinși. Ar fi avut, fără îndoială, o ieșire fatală dacă directorul nu i-ar fi spus încetișor, atingându-i mâna:

– Cedează, George, du-te cu el acum, vom încerca să te luăm înapoi!

Tiranul observă gestul. Acest lucru îl întărătă și mai mult, în hotărârea de a păstra victimă în puterea lui. George fu adus la fermă și pus la muncile cele mai grele. Fără îndoială că a făcut toate sforțările să nu crâcnească, dar fața lui mohorâtă și privirile lui erau suficiente pentru a arăta

ce simte. Semne prea vizibile pentru a putea confunda un om cu un lucru!

În timpul perioadei fericite când lucra la fabrică, George o văzuse pe Elisa și se însurase cu ea; în acest timp, bucurându-se de încrederea și de favoarea șefului său, avea libertatea deplină să se ducă oriunde voia. Cășatoria aceasta promise aprobarea doamnei Shelby, căreia, asemenea femeilor, îi plăcea să se ocupe cu căștoriile; era fericită să o poată mărita pe favorita ei cu un om care-i convenea din toate punctele de vedere. Nunta se făcu în salonul cel mare al doamnei Shelby, care ținuse să împodobească ea însăși cu flori de lămăită frumosul păr al miresei.

Timp de un an sau doi, Elisa își văzu bărbatul destul de des; nimic n-a întrerupt fericirea lor, în afară de pierderea a doi copilași abia născuți. Durerea ei a fost atât de mare, încât a trebuit să intervină cu toată autoritatea doamna Shelby, pentru a o face să se mai liniștească. Totuși, numai nașterea micului Henry a fost în stare să-o calmeze cu totul. Toate resursele ei de dragoste, toate pornirile de afecțiune, toate aceste sentimente cloicotitoare se îndreptară către copil. Elisa a fost, fericită până în ziua în care bărbatul ei, smuls violent de la fabrică, își reluă jugul de fier la stăpânul lui.

Fabricantul, credincios cuvântului dat, îl vizită pe domnul Harris la câtva timp după plecarea lui George, sperând că clocoțul urii s-a stins... Făcu toate sforțările să-ți capete înapoi sclavul.

– Nu-ți mai pierde timpul degeaba, răspunse Harris pe un ton repezit, știu ce am de făcut, fără să mi-o mai spui dumneata!

– Nu vreau să vă influențez cu nimic, domnule, dar cred că ar fi în interesul dumneavoastră să-mi dați omul în condițiile...